

ТРИЗНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIZNEVIK**
UKRAINIENNE

Число 17 (275) рік вид. VII. 3 травня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr)

Париж, неділя, 3 травня 1931 року.

Ми не раз спинялися і в хроніці, і в окремих статтях над питанням т. зв. українізації, яку провадять ніби большевики на окупованих ними землях. І не раз ми висловлювали свій погляд на неї. Ми прекрасно розуміємо, що українізація є нічим іншим, як засобом большевицької влади для того, щоб наблизити свій апарат до населення і зробити його не «чужим». Всі дані, які надходили з совітської України, в тому числі і сама совітська українська преса, стверджували, що, не дивлячися на всі голосні запевнення та крикливі обіцянки, справа з українізацією не посувалася. Так було з року на рік. Так воно є і зараз.

Українізація — стала явищем цілком перманентним ще й тому, що всі заходи не приводили ні до чого. Рецидивність виявляється майже на всі сто відсотків, і після років комісій, підкомісій, різних категорювань та класифікацій, «українізовані» службовці продовжують цвенькати московскою мовою, во славу «центру всесвітньої революції» — Москви.

В цьому числі в хроніці з Великої України читач знайде замітку про «українізацію». Сама большевицька газета зазначає, що велика кількість обрєвізованих заводів в самому Києві, послуговується російською мовою і на нарадах, і на зборах, і в розмовах в заводуправі, і в партійному та КСМ осередку. Така картина і на всіх підприємствах, що розкидані навколо Києва. Всюди одно — жадної українізації, жадних наслідків.

І тому не диво, що сама «Пролетарська Правда» мусить ствердити, що «навіть ті робітники, що прийшли з села, попавши в таке оточення, русифікуються».

Таке признання надзвичайно цінне. Воно перекреслює всі заходи

чужої українському населенню влади та зводить на нівець саме значіння і роль українізації.

А крім того, така заява, ясна і недвужначна, ще раз підкреслює наші твердження, що українізація це є блеф, прикрита голослива брехня і нахабний засіб московської влади для затуманення своїх схованих тенденцій до панування над вщерть вимученим українським народом.

Чистка апарату Всеукраїнської Академії Наук.

Всеукраїнська Академія Наук (ВУАН) з часу підсилення її членами з категорії «громадських і політичних діячів» підпала під контроль робітничих бригад, які ще з весни минулого року взялися переводити ревізію не тільки діяльності усіх відділів і секцій ВУАН, але й персонального складу академиків і всіх співробітників ВУАН що-до їхнього політичного переконання та наукового методу їхньої праці.

Про діяльність ревізійних органів, на чолі яких стояла «Комісія для перевірки роботи і чистки апарату ВУАН», знаходимо цікавий матеріал в ч. 6. «Вістей Всеукраїнської Академії Наук» за 1930 р.

«Комісія для перевірки роботи й чистки апарату ВУАН», як видно з цього матеріалу, мала своїм завданням підвести підсумки ревізій, що вже перевели персональну бригади над діяльністю ВУАН, а також перевести персональну чистку апарату ВУАН.

На засіданні цієї Комісії 28. VII. 1930 р. виступив з промовою голова Комісії Наваловський, в якій поділився з присутніми членами Комісії своїми думками що-до чистки апарату ВУАН. На думку Наваловського, увесь апарат ВУАН що-до ставлення його до самої Комісії можна поділяти на три частини.

Одна частина апарату ВУАН «спочатку ставилася ніби то байдуже до чистки, провадила лінію ігнорування чистки, ніби-то не надавала їй значіння, але пізніше, коли побачила, що все ж бригади вперто добиваються того, що їм треба... вона свою попередню тактику змінила на тактику ввічливості, чемності і гречности... у тої частини появилася розгубленість, паніка «спасайся, хто може», бо однаково бригади і комісія ідуть своїм шляхом і візьмуть те, що їм треба».

«Друга частина апарату, ставилася з де-яким недовір'ям до чистки, мовляв, якось це личить чистити наукових робітників, наукові установи, ніби-то не довіряють їм, ніби зводять якісь рахунки, ніби коріння в «СВУ» ніби Комісія має на меті розправитися за «СВУ» і т. д.... Брешті вона не шкодила нашій роботі».

Нарешті, третя частина — «переважна частина апарату», «йшла назустріч, показувала, де слабкі місця, що треба пошукати, що треба записати, що треба виправити і на чому треба зробити наголос».

Не треба бути «контр-революціонером», щоб відчуту ту задушливу атмосферу, в якій переводилася ревізія ВУАН.

Тільки стоючи перед загрозою нечуваних тортурів, люде науки на сов. Україні змушені йти на жалюгідне плазування перед робітничими бригадами та комісією для перевірки роботи й чистки апарату ВУАН і навіть спускатися на роль донощиків.

І все ж серед академіків знайшлася одна особа, яка мала мужність сказати увічі правду й бригаді, й комісії. Ось, як про це докладав у згаданій комісії Наваловський: «Цей шановний академик (на жаль, Наваловський не подає його прізвища. С.) так і сказав робітничій бригаді: — що ж, я вам зробив доповідь, а як-що ви вважаєте, що можна більше робити, то будь ласка, сядьте на моє місце і робіть». А в комісії цей академик сказав: «що ж, ви нічого ж не розумієте».

Відважний виступ цього невідомого нам академіка, на жаль, не знайшов підтримки з боку його товаришів, що були на зборах комісії.

Розуміється, Наваловський по своїмусь оцінює геройський виступ цього академіка: «його можна розцінювати хіба, як гістеричний крик людини, яка почуває свою політичну неміч».

Відверте висловлення своєї думки, яка розходиться з тою, що встановлена цензурою совітської влади, може належати, на погляд Наваловського і Ко, лише гістеричним і взагалі ненормальним людям...

Одним із наслідків «роботи» Комісії було виявлення чималої кількості «псевдо-учених», до яких Комісія зараховує тих, хто є «політично неписьменний», або тих, які роблять те, що їх «цікавить». «Наше завдання — так говорив Наваловський в другій своїй промові в тій же Комісії після закінчення персональної чистки апарату ВУАН — звільнити Академію від таких учених».

Отже можна думати, що після персональної чистки апарату ВУАН в складі його залишилися ті учені, які є політично письменні та можуть робити не тільки те, що їх цікавить...

В тому ж числі «Вістей Всеукраїнської Академії Наук» знаходимо відомості й про те, як поставилася Президія ВУАН і його колектив до наслідків Комісії в справі чистки апарату ВУАН.

По-перше, знаходимо резолюцію, що виніс колектив у цій справі на загальних зборах 12. X. 1930 р. Резолюція, розуміється, вітає персональну чистку, бо вона «великою мірою позбавила апарат ВУАН від нездатного до наукової роботи елемента», а також містить в собі протест «проти ганебних, брехливих повідомлень в контр-революційній українській пресі про те, ніби-то чистка апарату Академії була скерована на «розгром української науки». По-друге, знаходимо постанову Президії ВУАН від 22. X. 1930., в якій Президія висловлює свою згоду на пропозицію Комісії в справі чистки, а також як найрішуче протестує «проти ганебних, брехливих повідомлень у закордонній, з окрема українській контр-революційній пресі, про те, немов-би чистка апарату Академії була скерована «на розгон науки».

На великий жаль, ніде в матеріялах «Вістей» не знаходимо відомостей про те, хто саме з апарату ВУАН підпав чистці «для успішности наукової роботи Академії».

Скільки-б резолюцій з протестом проти «контр-революційної української преси» не складали Президія ВУАН і його колектив — за трафаретом, подиктованим для того ріжними органами большевицької влади, ми й надалі будемо твердити, що чистка апарату Всеукраїн-

ської Академії Наук робітничими бригадами та робітничими комісіями справді є скерована на розгрсм української науки.

І все ж хочеться вірити, що й після «навали», що вчинила на ВУАН Комісія на чолі з Наваловським, ВУАН залишиться й надалі правдивим огнищем української науки, яким вона була до чистки свого апарату.

Ст. Сіропо-ца.

Із спогадів вояка*).

I.

Посуваючися од станції до станції, ми приїхали нарешті майже перед ст. Роздільну (останні ешелони українські стояли вже на малюсенькому полустанку, що був зараз перед Роздільною, не пригадую, як він звався).

В Роздільній були добровольці і французи. Сюди ж направлялися наші частини, а також більшовики. Всі станції перед Роздільною були забиті військовими потягами почасти з майном, почасти з людьми, До Роздільної не пускали добровольці: в наших ешелонах люде не знали, що робити. Зв'язок з штабом, який ми залишили були в Бірзулі, став дуже трудний. Почали розбігатися люде і зростав непокій.

Виникла думка поїхати до Роздільної кіньми і поінформуватися, що там є. Інформатрами поїхали я, хрунжий Б. і ще один козак. По дорозі зустріли румунський патруль. Привів нас до сфідера. З великим трудом пояснили йому, що їдемо до Роздільної. Дав пропуск. Являємося до коменданта ст. Роздільна. Це якийсь російський полковник.

— «Кто ви?», питає.

Пояснюємо.

— «Аставьте, гаспада. Ви рускіє сфідери, надєвайте пагони, ідіте зашіщать родіну!»

— «А коли цього не зробимо?» — питаємо.

— «Разоружім, а там будет відно».

— «Це ваше останнє слово?»

— «Да».

Вийшли за двірець і обговорюємо, що маємо робити. Б. пропонує піти ще раз до коменданта і попробувати вговорити його, щоб, з огляду на загальну небезпеку перед більшовиками, він ешелони наші пропустив, але нічого з ними не робив до вирішення вищим нашим та добровольчим начальством. В цих міркуваннях пройшло кілька годин. Стало зовсім темно. Поки ми рішались йти чи не йти, на станції почався якийсь надзвичайний рух.

---

*) Диви «Тризуб» ч. 16 (274).

Кинулися до комендатури, але там ні душі. Деся ділися «погони» й французи... Ми моментально назад. Румунів по дорозі вже не застали. Приїхавши до себе, повідомили штаб і одержали наказ рушити на Роздільну. До Роздільної приїхали разом з... большевиками, що наступали на неї з іншого боку. На тиждень Роздільна все ж залишилася в наших руках.

Вирішено було організувати одправку ешелонів в напрямку Роздільна-Тирасполь і далі, коли дозволять румуни, Бендери.

Організація переправи була доручена полк. Ніговському, що, взявши з собою своїх старшин, виїхав до Тирасполя. Прибувши туди, ми були страшно здивовані, побачивши, що біля станції знаходиться вісім французьких танків, залишених французами, що в паніці одступили. Перед ким вони тікали, властиво, ми так і не довідалися.

Яко помішник полк. Ніговського я мусів слідкувати за чергою одправки потягів в напрямку до Тирасполя із станцій участка Роздільна-Тираспіль. Однак, як і все в цій війні — це була зайва праця. З наказу начальства бронепотяги мусіли бути залишатися на кінець і прикривати ешелони, що підводилися до Тирасполя по одній колії. Друга мала б бути вільна, для можливості зв'язку між ешелонами та прикриття їх бронепотягами.

В дійсності ж всі за всяку ціну стреміли попасти ближче до Тирасполя, тому вже за перших два-три дні кілька бронепотягів попало в середину між ешелони і вивести їх звідти вже не було можливості. Починаючи від Тирасполя і до сусідньої станції всю путь було заставлено потягами. Боротьба точилася якийсь час все ще в районі Роздільної. Проїшло 4-5 днів і «з поля», де стояли потяги надійшли відомості, що де-які паротяги не мають води. А паротяг, що загас, загрожував знівечити всю налагоджену переправу.

Щоб більше вмістити потягів біля Тирасполя перед самим Дністром зробили переводну стрілку з однієї колії на другу і посунули потяги до самої річки.

Румуни не пропускали. Всякі спроби полк. Ніговського зв'язатися з ними чи з французами, що були в Бендерах, були безрезультатні. Большевики почали появлятися вже майже довкола залізниці, так що ешелони мусіли нести охорону на 2-3 кілометри перед залізницею. Становище стало трагічним. Аж ось приїхав «посол».

Окремим паротягом в вагоні «теплушці» приїхав отаман Шинкаренко, яко уповноважений від «війська Запорозького» до румунського правительства. На вигляд це була лялька, убрана в старовинну історичну козацьку одягу. Про його «місію» і «подвиги» в Кишеневі і потім в Букарешті говорили дуже багато. Однак, його місія не повелася і за якийсь час до Румунії поїхав ген. Зелінський, але вже від штабу фронту. Генерал Зелінський почав укладати з румунами умову, на підставі якої румуни мали б нас пропустити через Бесарабію до Галичини. А тим часом треба було... «напувати потяги».

Це також не була легка робота. По перше ні один ешелон не дозволяв одчепити свого паротягу, бо потім не було б йому чим рушити далі.

Сили ми також не мали. Прийшлося вговорювати. Але взявши такий паротяг, ми ще не мали певности, що виконаємо належну роботу, бо на раз ставало таке, що він моментально псувався; під напором людей з ешелону машиністи або говорили нам завідомо неправду, або, боючися большевиків, справді машини псували. Але ми таки здобули паротяга, бо мусіли подати воду тим, що були в полі вже майже без води. Робили це так. Наш паротяг, набравши скільки можна води, по вільній колії під'їжджав до тих, що гасли, і по троху перепомповував їм воду із свого запасу. Щоб не було несподіванок, разом з водою ми брали і кілька своїх козаків з... кулеметами. Були випадки, що під'їхавши до першого потягу, мусіли віддати йому всю воду, бо нас примушували до цього силою.

Не забути ніколи такої картини. Під'їхавши до одного з таких паротягів, я побачив, що вже ешелон носить на паротяг воду відрами з під консервів, «котьолками» і т. и.

Наш приїзд був справжньою радістю, але нам він мало не коштував життя. Все це напування робилося переважно вночі. Повертаючися назад ми почули страшний вибух під паротягом. Готувався вибух колії. На щастя ніхто не постраждав і ми могли все ж повернутися до Тирасполя. На ранок цієї ночі я побачив і «героя» цього періоду та місця, отамана Козубського. В широчезних штанах, у величезній «папасі» з нерозмірно довгим шликом, забруджений, обмазаний і скрівлений явився він на станцію і заявив, що його бронепотяг, ніби, зірвали большевики. Екіпаж броневіка розбігся, а він оце явився доповісти штабові. На моє зауваження, як вже він попав під вибух так близько коло Тирасполя, коли, за наказом, він мав прикривати потяги по іншій колії, Козубський нічого не відповів, а біля сотні ешелонів, що були зібрані довкола Тирасполя залишилися тепер завдяки свавільності Козубського без рухливої охорони і зв'язку.

Так свавільство кожного отамана псувало кожний план, кожну операцію.

Нараз одержали наказу передати справи переправи комендатурі, що евакуювалася з Києва. Большевики підійшли вже майже до ешелонів; румуни почали приймати наші потяги.

Була чудова рання весняна ніч. Зорі ніби глузували з нас, з нашого невміння братися за справу та доводити її до кінця. Чулася стрілянина. Де-які частини відбивали напад большевиків, а через міст на Дністрі проходив ешелон за ешелonom. Хто мав зброю — мусів її здати. Сумна, незабутня подія. Де-хто не витримував і тікав до вагонів, щоб бути самим з собою, щоб не дивитися іншим у вічі, не бачити цього сорому.

Справді, біля мосту стояло, кілька румунських вояків, та яких вояків! По одягу їх треба б назвати було найгіршими жебраками. Майже босі, з онучами замість чобіт, обірвані, брудні... вони забирали у нас зброю.

Я спостерігав козаків, що надходили з боків, і багатьом, дуже багатьом ця віддача боліла так само, як боліло і нам. Кожний кидав

ту рушницю із злобою, але вигляд мав такий, ніби його спіймано на місці злочину. Кожний шукав винного, а винними були всі.

Всі хотіли бути командирами, ніхто — підлеглим; притупилося чи кудись заховалося почуття відповідальності, кожний брався за все, не питаючи чи він уміє це діло робити, чи ні. В результаті задача зброї румунському жебракові.

В цю ніч — сон не йшов до очей.

А де ж ділася «Південно-Західня Українська Народня Республіка», де дівся її «уряд»?

Отаман Шинкаренко, ніби, їхав ще не тільки від «війська Запорозького», а також і цього «уряду», але генерал Зелінський балакав вже, як уповноважений штабу і уряду УНР.

У всякому разі в Тирасполі ми вже про «уряд» цієї «Південно-Західньої республіки» досконало забули. Він зник так же швидко, і безславно, як і народився. Але оце стремління робити, що «моя ліва нога хоче», після цього досвіду у наших «політиків» не зникло аж до сьогодні, зате просте козацтво і молодша старшина багато де-чого навчилася.

Життя в Румунії цю «науку» ще значно поглибило.

Др. Ів. Шлендик

Із забутих книжок.

Франко-російський альянс, як в своєму підготовчому періоді, так і потім в доконаному, дуже эле відбився на відомостях про Україну в французькій літературі. Політичні необхідності примушують французьких письменників писати лише в більшості про «велику» Росію і не чіпати дразливих для неї політичних тем. З цієї основної причини, коли щось у французьких книжках 90-их чи 900-х років і пишеться про Україну, то цілком в дусі офіційної російської теорії етнографічної Малоросії. Даремно в цій літературі шукати не лише тенденції до розуміння української справи, але і якого б то не було фактичного знання української історії, культури і життя.

Для прикладу можна взяти книжку Арманда Сільвестра «La Russie» (Impressions — Portraits — Paysages) вид. 1892 р. Є в ній відділ «En Ukraine». Автор не знайшов нічого кращого, як присвятити його «споминам про Гоголя». Так таки від початку до кінця і описує Україну по Гоголю. Про сучасну Україну відомості його впрост страшні. От вони:

«Другий поет, що здається ще живе — Шевченко, так само син України, після Гоголя, прославляв її чудову творчість; йому зобов'язані картинами народного малоросійського життя дуже жвагими і натхненими».

Живої України у нього нема. Для нього Україна

«Країна спогадів, спогадів завоювань, через яку приходять по черзі войовничі тіні литвинів, поляків, монголів і кримських ханів».

Ще гірше трактується Україна в другій книзі — Н. Bout de Charlemont «Fleurs du Nord» (Sonnets russes) 1897 р. Ця книжка — це збірка поезій француза, що в захопленню франко-російським альянсом в поезіях описує царську імперію і свій твір підносить імператору Миколі II. В своєму винігреті присвячує він кілька поезій і Україні. Його розуміння України, хоч і дуже поетичне, але не гірше від п. Сільвестра. Українці це

«нащадки замирені войовничих запорожців, які довго боролися проти поляків. Малорос живе тепер мирно і його трагічне минуле вилилося в сільську поему».

Україна в ньому викликає лише замилювання природою:

«Україно, багата ґрунтом і врожаєм, я заздри́в би синам твоїх уквітчаних степів, як би я не був французом, о Північний Прованс!»

Як п. Сільвестр і він чув про укр. літературу, але все, що він може про неї сказати, він викладає в поезії «Маруся».

«Прекрасна Маруся, що вмерла за Україну, твоя шляхетна відданість, така молода і така мужня, уміла часом показатися, не дивлячися на небезпеку, настільки ж великою як і відданість Жани з Лотарингії».

Чи можна дивуватися, що пісня 1917 року, коли українці зустрілися з французами, ці останні зовсім забули про Україну, яка ще в 1869 році підогривала сенатора Делямара остільки, що він навіть згоджувався українське питання підняти в сенаті.

Франко-російський альянс дійсно був пропашим часом для України, як у французькій літературі так і в політиці.

І. Заташанський

Лист із Каліша.

Як у числі 15 (273) «Тризуба» вже сповіщалося, 25 березня с. р. з ініціативи начальника Правління станиці генерала Загородського відбулася збірка на користь наших земляків утікачів із большевицької каторги. Тодіж до них вислано було такого листа:

«Дорогі брати!

В день св. Благовіщення ми, вояки б. армії УНР, влаштувавши вечір на спомин про вас, шлемо вам низенький поклін та щире братерське привітання. Зазнавши нелюдських мук від московського ката на каторзі большевицькій, здолали ви через ваш розум і спритність вирватися із пут

Група втікачів з Соловків

пекельних. Ідіть же у світ і вашим словом будіть людську совість, оповідаючи скрізь про страхоття, які ви на власнім досвіді зазнали та признавайте цивілізований світ на боротьбу із сучасними антихристами.

А тим нашим землякам, які ще конають у тяжкій неволі, при змозі передайте наш уклін. Хай Господь їм допоможе дочекати вже недалекого часу визволення України з московських лабет!

Хай живуть козацькі нащадки!

Слава лицарям-страдникам за нашу дорогу Батьківщину!

Ще не вмерла Україна!

Разом з цим до Уповноваженого Високої Української Еміграційної Ради в Парижу Д-ра Л. Чикаленка пересилаємо зібрані для Вас в Українській Станиці 213 злот. 11 грош.

За українську еміграцію міста Каліша й околиць:

Правління Української Станиці.

Спілка У. В. І.

Т-во вояків Армії УНР.

Т-во допомоги емігрантам з України.

Т-во імен. С. Петлюри.

Калішська Громада Союзу Українок емігранток.

Відділи Україн. Центр. Комітету: в Каліші, Щипорні, і Скальмержичях.

25 березня р. Б. 1931-го

На той лист недавно Правління станиці одержало таку відповідь:

К о п і я .

«1931 р. квітня 8 дня. Лист до Високоповажного Правління Української Станиці та всім організаціям, які тримають зв'язок з таким Правлінням. Лист від Г. Мамчія, С. Суржжа, та П. Обушного, які мешкають в лагері Кюміліні.

Добрий день Високоважаєні Керовники, вітаємо Вас з Воскресенням Христовим. Христос Воскрес! Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Перше за все сповіщаєм Вас, що ми Вашого листа одержали, якого Ви писали. Велика подяка Вам всім Панове, як Керовникам, та братам нашим Воякам і всім Українським Товариствам, які в першу чергу згадали про нас цілими Товариствами, на таке урочисте свято. Ми вже гадали, що і Господь за нас забувся, алеж воно не так, як думається, найшлися наші брати українці, що держать і нас в своїх Товариствах і згадують про нас та ще піклуються про наше життя. Вашого листа повік не забудемо, а тому, що такий лист дав нам радість та силу, що дознались ми як наші українці щиро працюють в різних Т вах на користь нашої неньки України, та її синів, які мордуються в московських та жидівських ярмах. Але тепер гадаємо, що скоро порвуться московські та жидівські ланцюги на українському знесиленому люду, що вже приходить час зрозуміти всім українцям за цих 10 років як живеться в московським та жидівським пеклі. За цих 10 років кати ограбували неньку Україну до щенту, а синів її зіслано на каторгу до трьох мільйонів. Ми, як вояки, боролися з московськими наїздниками та жидівськими катами за волю України, аж до того часу поки не забрали кати нас у тяжку неволю; прийшлося терпіти тяжкі муки в неволі з 1926 р., аж до 1930. 10 серпня 1930 р. Всевишній Господь допоміг нам чотирьом чоловікам вирватися з тяжких мук і знову побачити Божий світ.

І тепер гадаємо, що скоро наш Головний Отаман Українського війська покличе нас стати в лави Української Армії зі зброєю в руках піти на катів. Пишіть, панове, нам, щоб ми розійшлися по цілім світі та розповідали всім людям про знущання над людьми московськими та жидівськими по-с паками. Раді ми це зробити таке святе діло; розповсюдити по цілому світові, алеж не сила наша, тому що ми не маємо права без дозволу з табору вийти за ворота кріпости.

Як дасть Господь, що вийдем на вільні праці, то тоді заgrimить московська та жидівська каторга по цілій земній кулі. Було нас в Кюмліньським лагері зразу у вересні та в жовтні м. 30 соловецьких втікачів, а до 1 квітня залишилося 16 чолов. частина українців та росіян поїхало у Бразилію та в Урагвай, а 1 квітня с. року 12 чоловік десь п ревели в другий лагер під пильніший догляд і забрали наших чотирох українців. Нас тепер лишилося лише чотирьох; трьох українців і один уралець. Ми гадали, щь весело зустрінемо хоть в 1931 році Великодні Свята, а воно вийшло навпаки, коли забрали наших українців і не знаємо куди, то не веселі були нам свята. Просимо вас, панове, як, що буде вам не в турботу то пишіть до нас частіше листи нам буде відрадніше, що будем знати про життя наших братів вояків та всіх українських емігрантів. Бо скільки ми листів писали у Париж, но відповіді не одержали ні на одного чи вони не доходять, чи хто перехвачує і самі не знаємо. Звичайно про знущання в неволі Вам не будемо писати тому, що Ви вже певно довідалися про всі московські муки від п. Чикаленка. Ми на їхню адресу послали списані 64 сторінки.

Оповідіаємо Вас, Високоповажне Добродійство, що ми одержали листа разом із Вашим листом п. Чикаленка, який нас повідомив, що він одержав від Вас допомогу для нас, яку ви переслали, за таку допомогу приносим Вам велику подяку за Вашу доброзичливість до нас, що не забуваєте про своїх братів поневолених. Разом з цим листом посилаємо Вам на спогад нашого переживання фотографічну карточку, напишіть нам відповідь коли одержите.

З пошаною до Вас Ваші земляки Г. Мамчій, П. Обушний, С. Суржко. Чекаємо відповіді.

Адреса наша: Suomi Kuminlinna Pakolais — leiri G. Mlamsi.
За згідність (підпис)

Секретарь Правління Станції.

До тої відповіді залучено і фотографію утікачів.

К. С.

3 міжнароднього життя.

— Перші дні республіки в Іспанії.

Збираючи пресові відомості про дальший хід подій в Іспанії, не можна поки що дати чого-будь особливо важливого, такого, чого б не було скрізь і всюди, в кожній країні, де переходить революційний процес. І це не диво. Бо ж іспанська революція далеко ще не вийшла з першої своєї стадії, — стадії, на протязі якої переходить, так мовити, психологічне одвикання од попереднього режиму та пристосування окремих людей та суспільних верств до режиму нового.

Звичайно ця революційна фаза переставлення психологічних та громадських сил і почувань, — бо треба вивчитися жити, мислити і чинити по новому, — переходить з тяжкими помилками, перебільшеннями, з безоглядністю що-до ближчого чи трохи дальшого майбутнього. В Іспанії наче-б то розуміють цей факт, — може до того спричинився російський досвід, — і хочуть, оскільки можливо, уникнути небезпеки бездумного поступовання, поминаючи, явна річ, окремі ексцеси, без яких не може обійтися радикальний державний переворот у кожної найрозсудливішої нації.

Дуже тому характерні позиції, що зайняті зараз тимчасовою іспанською владою, а також іспанськими соціалістами і монархістами. Влада в міру своєї сили дбає злагоджувати політичні й соціальні конфлікти в країні, але одночасно й гостро виступає проти екстремних спроб комуністичного й анархічного характеру, перешкоджаючи їм набути сили і організованості в небезначний перехідний час.

З другого боку, працюючи одкрито на консолідацію республікансько-демократичного ладу, влада всі важливіші справи одклалає до установчих Кортесів, аби в них опертися вже не на спонтанний вибух революційний, а на організовану народню волю. До такого становища тимчасового уряду мабуть такі спричинився той факт, який став відомий лише після революції, — що цей уряд не був випадковий, на спіх складений в день успішного вибуху, а що ту владу обговорили, розсудили й склали за кілька тижнів до революції. І не тільки верховну владу, а означені були тоді й ті особи, що стали потім на видатніших адміністративних постах у столиці і по провінціях.

Монархисти й соціалісти так само поки-що ведуть себе неконечно більше стримано і розсудливо, ніж то звичайно буває у першій стадії революції. Так, монархисти, устами одного з найвидатніших своїх представників герцога д'Альба, довіреної людини Альфонса XIII, проголосили офіційно, що зрікаються вони категорично системи тайних договорів чи збройних повстань, а покладаються цілковито на установчі Кортеси. Більше того, вони вважають необхідним уже й зараз стати на сторожі державних республіканських установ, аби своїми силами та впливами допомогти тимчасовій владі у боротьбі з можливим спільним ворогом, — з комуністами та з анархістами.

Соціалісти, з свого боку, через своїх лідерів зробили урочисту заяву, що увійшли вони до складу тимчасової влади з єдиною метою, будувати й боронити демократичну республіку, яка, на їх переконання, мусить мати не соціалістичний, а чисто буржуазний характер. Як тільки справу буде залагоджено і переведено через установчі Кортеси, вони вважатимуть свою місію в уряді закінченою, і перейдуть до нормальної парламентарної опозиції, як одна з нормальних конституційних партій, не переходячи в своїй опозиційній чинності легальних меж буржуазної республіки.

* * *

Таким чином начеб-то всі активні й позитивні політичні сили Іспанії, — бо до соціалістів та монархістів, явна річ, треба додати ще духовенство

та середню буржуазію, — утворили з себе щось подібне до неписаного блоку співпраці на користь встановлення в як найскоршому часі нормального порядку в межах демократичної буржуазної республіки. Противниками того ладу являються анархисти та комуністи. Які їх шанси в країні? Не час зараз давати якусь точну відповідь на це запитання; досить буде вказати лише лінії можливої боротьби між вказаними двома силами.

Анархисти. Як відомо, іспанці, — коли проминути недавню Італію, видавали з проміж себе за останні десятиліття максимальну кількість практичних представників деструктивного вчення анархізму. І найбільшим їх центром майже увесь час була Барселона, столиця відродженої Каталонії. Але барселонські анархисти, як правило, було не каталанцями. Вони вербувалися головним чином серед робітників, що зайшли до Барселони та взагалі до Каталонії з інших чисто іспанських провінцій, і в місці свого осідку і своєї праці були чужинцями, одірваними од рідного оточення. Маси цих іспанських зайдів і були вогнищем анархічного руху і всякого роду безоглядних демагогічних виступів. Зайди ті каламутили не раз загально іспанське життя, але були вони до певної міри корисні централістичному урядові, бо, по-перше, деформували подекуди каталанський рух, а по-друге, надавали каталанській столиці зовнішній іспанський характер. Явище, у певних рисах своїх, аналогічне з російськими зайдами в українському Донецькому басейні.

Анархисти встигли вже виявити себе і зараз в Барселоні. Там сталися уже деструктивні їх виступи, зачалася організація розкладових сил. Зосередилися вони у так званих Вільних Синдикатах, робітничих організацій анархістського толку. На боротьбу з нею, однак, дуже вчасно і енергійно виступила тимчасова каталанська влада з полк. Мачія на чолі. Влада розбріла членів Синдикатів, розпустила організації, конфіскувала незалежні знаряддя, окремих людей посадила до тюрми і т. п. Енергія каталанської влади, можливо, викликана ще й тим, що при тому їй довелось боротися не лише з чистим анархізмом, але ще й з фактичним противниками національного каталанського руху. Так воно чи інакше, не будемо зараз встановлювати, досить буде зазначити лише те, що самі анархисти, як то видно з перебігу подій, начеб-то не уявляють якоїсь більшої небезпеки. Небезпека та посилиться тоді, коли вони знайдуть собі організованих союзників у комуністах, як то, вкажемо, й було за першої стадії російської революції.

Комуністи. Як вказано вище, іспанці всіх політичних напрямків не роблять собі ілюзій що-до комуністичної небезпеки. І мають для того рацію. Може, свої власні комуністи і не страшні, — слабенькі вони численно, не організовані й мало засобів мають. Але ж всім, як світло, ясно, що їм на допомогу прийде Москва, з її великими засобами, з кадрами відповідно видресованих людей, з її деструктивним десятилітнім досвідом. Більше того, вона вже й прийшла, бо великий транспорт іспанських та інших комуністів уже й вислано із ССРСР на адресу Мадриду, і лідери того транспорту встигли навіть уже по дорозі дати свої інтерв'ю кореспондентам європейських держав. Поки їхні сліди загубилися десь на території Германії, але без сумніву через де-який час вони будуть відтворені вже в самій Іспанії.

Як відомо, суспільні точки прикладання комуністичної чинності суть такі: робітництво, безземельне чи малоземельне селянство, армія, а особливо — флота. В Іспанії всі ці точки потроху вже більшевиками випробовано. У Севільї спровоковано до кривавих розривів місцевий мійський пролетаріат. У південних провінціях, де особливо розвинуті колосальні латифундії, а з ними разом і застарілі останки феодальних порядків, — частина обездоленого селянства стала була вже за більшевницькими гаслами. У Хадиксі та в інших менших портових містах вибухли матроські заколоти, і т. п. Незаймаюю поки що зосталася тільки армія, а то мабуть лише тому, що іспанська армія має особливий характер. У ній, з історичних причин, мало салдатів, але дуже багато офіцерів, на 80 тисяч салдат біля

27 тисяч офіцерів, а офіцери, як те вказує досвід, дуже мало придатний матеріал для большевицької пропаганди.

З усіма наведеними спробами комуністів на сьогодні уряд управився відповідно, легко і негайно. Для остаточного присуду в цій справі, однак треба вичекати часу та праці отого московського транспорту на іспанській території.

* * *

Загрожує Іспанії, як відомо, її національна дислокація. Автономною поки-що проголосила себе одна Каталонія. Та автономія, однак дуже близька до повної суверенності. Лідери каталанського руху говорять, правда, що мислять вони собі Каталонію в межах Іберійської (Іберія — Піренейський півострів) республіки. Але вони роблять оговорку, що це не означає, наприклад, що Каталонія підтримає Іспанію у війні, яку та захотіла б вести з тою чи іншою третьою державою. До того самого становища, що її Каталонія, змагаються і баски, а за ними без сумніву змагатиметься Валенція, може Андалузія то-що.

Ліком проти цього яскраво зазначеного сепаратизму де-які іспанські патріоти вважають ідею Іберійської Федеративної республіки. Республіка та в модерних формах, — на зразок Британської Спільности, — мала б відтворити колишню світову Іспанську імперію, бо до неї могли б ввійти не тільки всі автономні республіки на території Іспанії, але й Португалія, а пізніше й — усі так звані латинські американські республіки. Ідея — нема що говорити — великого і привабливого масштабу, але реально за нею криється всього лише — іспанська супрематія, правда, поповнена і модернізована. Цей факт, явна річ, дуже скоро буде розшифрований заінтересованими сторонами. Тому події, треба припускати, скоріше підуть у напрямі глибокої дислокації, ніж тісного об'єднання.

* * *

На зовень новонароджена республіка має добрі успіхи. Більшість європейських і американських держав уже її визнали офіційно, не вичікуючи рішення установчих Кортесів. Виявилися ознаки і того, що близькі до Іспанії великі держави не одмовлять їй і в безпосередній реальній допомозі, коли б їй тяжко стало у боротьбі — хоч би з тою самою, начебто такою далекою, Московією.

Observer.

З широкого світу.

— Італійська статистика подає такі дані про населення в італійських африканських колоніях: Триполітанія 9.550 тис. аборигенів і 20 тис. італійців та 2,7 тис. інших європейців; Керенаїка — 225 тис. аборигенів, 10 тис. європейців в більшості італійців; Еритрея — 510 тис. аборигенів, 3,65 тис. європейців; Сомалі — 900 тис. аборигенів, 1.828 душ італійців, на Егейських островах — 116 тис. мешканців і в Тянь-Дзінській концесії в Китаю — 6.261 мешканців.

— Складено умову між большевиками і німецькими промисловцями про нові замовлення німецькій індустрії на суму 300 міль. марок.

— Під час авіаційної катастрофи коло Алагабаду в Індії поранено президента міжнародної авіаційної федерації кн. Бібеску.

— Єгипетський уряд, з огляду на невиконання большевиками умови про достатнє закупно ними в Єгипті бавовни, запропонував большевицьким представникам покинути Єгипет.

— Блокада Мадери урядовими португальськими військовими силами продовжується. Згідно з останніми вістками повстання зліквідовано.

— До Індії прибув новий віце-король її лорд Вілінгтон.

— Австрійський уряд заборонив довіз до Австрії яєць з СРСР; у відповідь на це більшовики видали заборону уділення замовлень австрійській промисловості.

— Німецька флота закінчила маневри і прибула в повному складі до Свінемюнде.

— Іспанська преса підняла питання про перенесення останків відомого письменника Бласко Ібаньєса до національного Пантеону.

— Іспанська влада заборонила правим баським організаціям проголосити Баську республіку під історичним деревом Терніка.

— Подався до демісії болгарський кабінет міністрів з п. Ляпчевим на чолі.

— 5 травня має зібратися Китайський національний конвент.

— Інгерманландська Фінська Ліга випустила протест проти переслідувань фінів в СРСР.

— Новий румунський кабінет міністрів сформовано на чолі з проф. Йоргою.

— У відповідь на заборону совітського довозу до Канади більшовики видали наказ про заборону всякого торгу з Канадою.

— Французька влада викрила в Стразбурзі німецьку шпигунську організацію, що слідкувала за будівництвом нових фортифікацій коло Тіонвіля.

— Сформовано новий албанський кабінет міністрів на чолі з Панделі Євангелі.

— В гірській частині французького Индокитаю прийшло до збройних виступів кількох комуністичних банд. Повстанці розбиті.

— Французький міністр хліборобства Тардьє під час офіційної візити до Тулузи був предметом ворожих маніфестацій соціалістів.

— В Німеччині закінчився суд над Дюсельдорфським вампіром Кюртенюм. Обвинуваченого присуджено до кари смерті.

— В Ісландії ведеться сильна агітація за відділення від Данії оповіщення республіки.

— Японський бюджет минулого року замкнено з дефіцитом в 48 мільйонів ієн.

— В 1931-32 р. р. італійський уряд проскує провести 1.300 кілометрів нових шляхів.

— Пані Кюрі під час свого перебування в Мадриді, де вона читала лекції радіознавства, уважалася гостею іспанського уряду.

— Під час авіаційної катастрофи забився на смерть віце-маршал повітряної англійської флоти Фельтон Голд.

— Розкрито змову проти уряду в Португальській Гвінеї, винні арештовані.

Хроніка.

З Великої України

— Українізація. «Пр. Пр.» ч. 75 з 4. IV подає, що з українізацією «не все гаразд». «На Київщині, приміром, є ще чимало підприємств, установ, культурних та навчальних закладів, де темпи українізації недостатні, де не виконують постанови МРПС про виділення бригади українізації. Такі великі підприємства, як КПВРЗ, «Ленкузня», Судноремонтний завод, Вокзалбуд, Фізико-Механік та зав. ім. Томського в українізації недоцільно відстають. Тут досі всі наради, збори, розмови в заводоуправі, в партійному та КМС осередках провадять російською мовою. Тут не створюють належних умов для українізації робітників. Навпаки, навіть ті робітники, що прийшли з села, попавши в таке оточення, русифікуються».

«В Управі ПЗЗ (південно-західних залізниць) зовсім ігнорують постанови партії та уряду про українізацію адміністративно-інженерно-технічного персоналу. Там не всі службовці вважають за обов'язкове приходити на перевірку з української мови (з'явилося 50 відс.), а чимало відповідальних робітників та фахівців ухилилися від перевірки зовсім. Депо перше, кабельний завод, цвяхзавод, перша фабрика взуття та Вокзалбуд нічого не роблять, щоб перевести навчальну роботу в різних робітничих, виробничих та політгуртках на українську мову.»

«На Червоному Двигуні окремі комсомольці глузували з тих, що розмовляють українською мовою. Будівний, Гірничий, Текстильний, Хемічно-Технологічний та Інститут обміну й розподілу не виконали постанови Наркомосу про викладання всіх дис-

циплін українською мовою. Хемічно-Технологічний Інститут вважає, що така дисципліна, як нащипання, не потрібна для їхнього студентства, і тому з навчального плану її виключено. Серед службовців цього року рецидив з української мови становить 37 відс., 11.000 зовсім не з'явилися на перевірку» («Прол. Пр.» ч. 75 з 5. IV).

— Який це вже раз? Совнарком України затвердив новий склад центральної комісії українізації совітського апарату. До складу комісії увійшли: голова Порайко, члени — Чубарь, Коцьор, Любченко, Скрипник, Затонський, Бойченко, Чувириш, Хвиля («Пр. Пр.» ч. 80 з 10. IV).

— А т е н т а т на сов. агента. У с. Боровеньки Рубжанського району селянин Тур з револьвером поранив робітника шахтаря Воїнова, який приїхав до села вербувати робітників для праці в шахтах Лисичанщини («Пр. Пр.» ч. 79 з 9. IV).

— Р о с т р і л «шкідників». В Дніпропетровському відбувся суд в справі викритої «шкідницької організації» в конторі Союзхліба. Ці «шкідники» зривали хлібозаготівлю, «домагаючи запеклому класовому ворогові — куркулеві в його боротьбі проти заходів партії і уряду». Десяток осіб присуджено до розстрілу з конфіскацією всього їхнього майна. Двадцять шість осіб засуджено кожного на 10 літ позбавлення волі «в далеких концентраційних лагерьх». Тридцять одного чоловіка засудили до позбавлення волі від 2 до 10 літ кожного («Пр. Пр.» ч. 78 з 7 IV).

— Р о б і т н и к и самі мусять працювати на городах, щоб мати трохи картоплі. Підміські

города, які маюють доставляти городину для Києва, немає кому обробляти, і тому влада розподілила наряди на робочу силу між окремими підприємствами м. Києва. Отже, робітники, крім своєї роботи по заводах, мусять ще працювати самі на городах, щоб мати для себе необхідну городину. Так, завод «Більшовик» має дати для городів 36.000 «трудоднів», «Ленкузня» — 17.000, «Червоний Плуґатарь» — 16.000 і т. д. («Пр. Пр.» ч. 79 з 9. IV).

— Як працюють колгоспи. 71 відс. бідняцько-середняцьких господарств Мих-Рубешівки на Київщині є під цю пору об'єднано в 6 колгоспів, стан яких є надзвичайно тяжкий. Особливо кепський стан з насінням картоплі. Для одного з колгоспів треба, наприклад, 8.000 пудів картоплі, а зібрано лише 1.000 пудів, в іншому колгоспі знову є тільки 1.000 пудів замість 5.000 пудів.

Немає також збруї для коней і тому навіть тих мало коней, що є, не можна використати. Недостача велика і в угноєнні. Для одного з цих колгоспів треба 130.000 пудів угноєння, а є лише 30.000 пуд. Подібний стан з угноєнням і по інших колгоспах («Пр. Пр.» ч. 77 дз 6. IV).

— Як більшовики справляють паротяги В Київських майстернях паротяг С-852 був записаний протягом місяця березня на той самий ремонт — три рази, С-830 — три рази, С-348 — чотири рази, Щ-2115, С-309, Щ-5528 — по п'ять разів і т. д. По екіпажному ремонті було за місяць аж 12 випадків повторного запису. В якому стані є ремонтуння паротягів можна бачити з того, що хворих паротягів є зараз 13,5 відс. тоді, як за планом їх мусить бути 3,9 відс. («Пр. Пр.» ч. 78 з 7. IV).

— План видобування вугілля не виконується майже на половину. За місяць березень вугілля в Донецькому басейні видобуто лише 54,7 відс. проти плану («Пр. Пр.» ч. 74 з 2. IV).

— Відкриття наві-

гації на Дніпрі. 26 березня відкрилася навігація на Дніпрі («Пр. Пр.» ч. 73 з 1. IV).

З життя укр. еміґрації у Франц

— По Союзу Укр. Еміґр. Організації у Франції. 25-26 звітня с. р. члени Генеральної Ради п. п. І. Косенко і В. Никитюк побували в укр. організаціях в Діжоні та Ліоні. В останньому місті п. Никитюк на зборах Громади зробив доклад про діяльність Союзу за останній час, а п. Косенко прочитав реферат на історичну тему «Початки християнства на Україні». Зміст реферату зводився до того, що причини заведення християнства на Україні були не так морального порядку, як державного. Держава Володимира Святого мала необхідність скріпитися, а тому що в ті часи єдиним об'єднуючим принципом був принцип релігійний, то Володимир мусів системою ворожих локальних культів замінити універсальною релігією, а саме християнською. Характеризуючи наслідки згаданого способу заведення християнства на Україні, докладчик вказав на постійну залежність церкви від держави, на розбиття народнього світогляду і т. д.

Присутні вислухали доклад з видимим зацікавленням, доклада, що мав на оці головним чином не переказувати факти історії, а знаходити пояснення тим подіям, які відносять до епохи переходу укр. племен від поганства до християнства.

— З життя філії Т-ва б. Вояків Армії УНР в Оден-ле-Тіші.

Філія Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, на чолі якої стоїть сотн. Болобан, провадить досить активну діяльність. З 24 березня вона вже легалізована французькими владами. Налагоджено контакт з місцевими французькими комбатантами. Сама філія, як і окремі члени її приймають участь в громадському життю української колонії в Оден-ле-Тіші.

Але і сама вона влаштує час од часу різні вечірки то-що. Так, 12 квітня заходами філії при участі Українського Товариства Театрального Мистецтва було влаштовано концерт-баль, прибуток з якого призначено на придбання прапору для філії. Програма, який складався з жарту на 1 дію «Тітка з Америки», виступу хору під керуванням п. Бориса Винницького, солових співів та українського балету, прийшов дуже добре: всі виконавці аматори, танцюристи та співаки були на своєму місці та виконанням своїх номерів дали велике задоволення присутнім, які нагороджували гучними оплесками.

По закінченню програму розпочався баль, який затягнувся до 3-ої год. Як моральний, так і матеріальний успіх концерту був дуже гарний. Серед присутніх, яких була повна маля, були представники місцевих французьких комбатантів, представники влади та адміністрації заводів та копалень.

Щира дяка за допомогу Українському Театральному Т-ву, з окрема голові його п. ген. Башинському та всім членам його.

З життя в Омекурі

Брак громадської організації в Омекурі одчувався тут увесь час. В той час, як по всім місцям скупчення української еміграції, такі громади існують вже багато років, в Омекурі ніяк не вдавалося закласти яку-будь громадську ор-

ганізацію. Але врешті громадсько-творчий елемент, якому надочутили всякі наскоки з боку дрібних політиканів, вирішив закласти громадську організацію, що об'єднала б тих, які хотять звичайної праці, основаної на тих самих засадах, на яких живуть і творять інші Громади і Гуртки.

17 квітня с. р. відбулися загальні збори й Громаду було засновано під назвою «Українська Громада в Омекурі». Головою обрано п. Собокаря, скарбником та заступником — п. Дванищенка. Треба побажати новій Громаді повного успіху в її роботі та розквіту.

При Громаді засновується також відділ Т-ва б. Вояків Армії УНР.

В: Литві

— Свято Т. Шевченка. Обходина роковини смерті Т. Шевченка було улаштовано спільними силами Лит.-Укр. Т-ва та Гуртком Українців в Ковні 13 квітня с. р. Програма свят складалася із слідуючих точок: реферат про Шевченка на литовській мові — д-р Пурицький, Соло-спів укр. пісні пані Візбарене. Литовський і український гімни та низка українських пісень відіграла оркестра литовських інвалідів. Українська декламація, українські думки і пісні про бандурів відспівала брати Форостенки. Портрет Т. Шевченка був гарно декорований. Сам концерт свята пройшов досить добре.

Зміст

— Париж, неділя, 3 травня 1931 року — ст. 1. — Ст. Сірополко. Чистка апарату Всеукраїнської Академії Наук — ст. 2. — Др. І. Шлендик. Із спогадів вояка — ст. 4. — І. Заташанський. Із забутих книжок — ст. 7. — Лист із Каліша — ст. 8. — Observer. З міжнародного життя — ст. 11. — З широкого світу — ст. 13. — Хроніка: З Великої України — ст. 15. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 16. — В Литві — ст. 17.

День 25-го травня — день збірок на Бібліотеку ім С. Петлюри в Парижі

Укrajнська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі має за ціль сприяти у Франції студіям, присвяченим вивченню України.

Створена Паризьким Комітетом вшанування пам'яті С. Петлюри, вона фактично існує вже 3-ій рік. Відкрита року 1929 при кількості 1400 книг, сьогодні (березень 1931) має вона 7052 прим. та кілька сот періодики за різні роки. Має два філіяли при укр. Громадах у Франції: в Шалеті та Оден-ле-Тиші. При Бібліотеці є Музей, де установлено меблі з кімнати, в якій мешкав С. Петлюра перед смертю, та зібрано різні пам'ятки, зв'язані з його життям. Також є читальня з більш, як 50 органами преси. З дня відкриття Б-ка мала 176 абонентів, яким видано 2399 кн. Читальню відвідало за цей час 2121 особа.

Від часу, коли приступлено до організації Б-ки, вона мала прибутків 56160.10 фр., а видатків 52651.45. Основою для створення Бібліотеки та Музею ліг щедрий дар Паризького Комітету вшанування пам'яті С. Петлюри та посильна допомога Уряду УНР і редакції заснованого С. Петлюрою журналу «Тризуб».

Так, можна сказати, без певних засобів виростає культурна українська установа на заході Європи. Недавнє минуле виявило цю потребу, а дійсність виправдала сподіванки організаторів на громадську підтримку. Всіх пожертв до сьогодні надійшло від окремих осіб та громадських організацій до 25.000 фр. Не лише свої, а й чужі допомагають. Такі імена, як пані Ch. E. Bonin, що подарувала 2000 кн. та 1500 журналів, п. I. Castagné, що спричинився цій жертві, п. Quillet та п. Tarné зостануться на завжди в анналах Б-ки пам'яткою їхнього щирого відношення й прихильності. Найшлися свої люде, які оподаткували себе певним відсотком чи певною сумою річно. Де-котрі в-ва надсилають свої видання і більшість укр. редакцій надсилають свої органи.

Бібліотека розрослася до такої міри, що помешкання з трьох кімнат стало мале й потрібно цього ж року шукати просторішого.

Перейдено найтрудніший етап: переможено недовірря й наочно доведено, що бідна на загал еміграція додала зусиль і жертвенности, щоб створити культурну устанovu імені того, хто життя віддав на вівтар Батьківщини.

Та бібліотеки створюються не в один рік. Раз відкрита, вона живе й розвивається без перестанку. Для бібліотек один шлях — розвиток і збільшення. Багато народів в Парижі свої бібліотеки. Ми численний нарід. Нас сорок мільйонів. Та ми ще не вибороли своєї Держави. Ми мусимо докладати більш ніж хто зусиль та жертв, щоб стати нарівні з іншими народами. Понад усе, понад всі труднощі ми повинні створити установу гідну пам'яті того, хто був на чолі збройної боротьби за державність України, та достойну багатомільйонного народу українського. Цього вимагає наша національна гідність і самоповага.

Рада Бібліотеки звертається до всіх Українців, як осіб, так і установ, з проханням про матеріальну й іншу підтримку.

Де б Ви не були обізнайтеся чим-будь. У Вас є газети й книги — надішліть їх. Купіть «Збірник пам'яті С. Петлюри», бо він продається на користь Бібліотеки. Купіть листівку з могилою С. Петлюри або фотографію Бібліотеки, Музею чи читальні. Купіть відзнаку-тризуб, видану Бібліотекою. Організуйте Т-ва Прихильників Б-ки. Оподаткуйте себе невеличкою даткою. Поширюйте відомості про Бібліотеку і намовляйте людей до підтримки її. Нехай звідусіль прийде допомога.

А в день смерті С. Петлюри — 25 травня — не забудьте, що в цей день Рада Бібліотеки кличе Вас, раз на рік, скласти свою датку на Бібліотеку.

Рада Бібліотеки: Голова **В. Прокопович**, Члени: **І. Косенко, проф. О. Шульгин**, Секретар Ген. **О. Удовиченко**, Бібліотекар **І. Рудичів**. Париж. Квітень 1931.

Гроші й рекомендовані листи треба слати на ім'я бібліотекаря:
Mr. I. Rudicev, 11, Square de Port Royal, Paris 13-e.

Українське Воєнно - Історичне Товариство,
в зв'язку з п'ятою річницею
смерти Головного Отамана

Симона Петлюри

випустило пропам'ятного значка, зразок якого в натуральній величині тут подається.

Значки маються срібні й бронзові. Ті й другі покриті емалю: хрестик — чорною з золотим кантом навкруги, серединка-червоною, віночок — зеленою, тризуб, ініціали Головного Отамана, п'ять куль, що ними забито Покійного, і дата смерті — золотою. Для бажаючих, на окреме замовлення, можуть бути виконані значки з золота.

Ціна значків: а) золотого на бронзовій шрубці—50 зл. при чому при замовленні вноситься завдаток у сумі 25 зл., б) срібного, на шрубці — 10 зл., в) бронзового з накладною серединою на шрубці — 5 зл., г) бронзового плоского на шрубці — 4 зл., д) бронзового плоского на кнопці — 3,50 зл.

Чистий прибуток від продажу значка призначений на впорядкування козацьких могил на чужині.

Замовлення на значки разом з грішми надсилати по адресі: Варшава, Подвале 16, пом. 15, полковник М. Садовський або на Конто Товариства — РКО No 68686.

При замовленні більше 10 значків пересилка на рахунок Товариства. При замовленнях до 10 штук належить долучати до вартости значків ще 1 золотого на пересилку.

За Управу Товариства

В. Змієно
Генерал-Хорунжий

М. Садовський
полковник

С. Скрипка
підполковник.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відкрита в середу: 6-9 г., в суботу: 4-9 і в неділю: 1-5 г.

В Бібліотеці можна набувати:

Збірник пам'яті Симона Петлюри. Видання Міжорганізаційного Комітету в Празі. Ціна 25 фр. з пересилкою у Франції.
Шевченко. Кобзарь в редакції проф. В. Сімовича. Ціна 25 фр. без пер.

Смаль-Стоцький, Ст. Шевченко — співець самостійної України — 2 фр.

Dogoshenko: — Chevchenko — le poète national de l'Ukraine — 5 фр.

Омелянович-Павленко: Україно-польська війна 1918-19. Ц. 15 фр.

Бочковський О. І. «Т. Г. Масарик — Національна проблема та українське питання» — Ц. (без перес.) 19 фр. і на кращому папері 34 фр.

Маланюк, Ев. — Земля й Залізо. Поезії. Ц. 10 фр.

За Державність. Збірник 2-й Вєвно-Історич. Т-ва Ц. 22 фр.

Шульгин, О. — Державність чи Гайдамаччина. Ц. 3 фр.

Гуртуймося, Журнал війск. гром. думки, ч. VI. Ц. 3 фр.

Рідне військо — Українським дітям. Постаті козаків до витинання. Ц. 2 фр. аркуш.

Портрети С. Петлюри та Т. Шевченка по 1.50 фр.

Відзнаки — тризуби по ціні 4 і 6 фр.

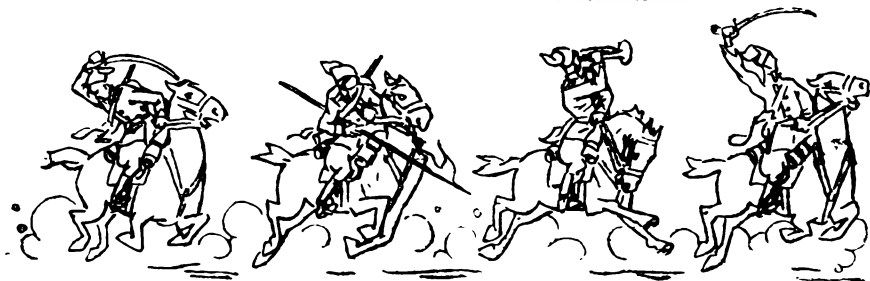
Ріжні листівки по 0.75 фр.

Колекції україн. поштов. значків (19 ріжних) Ц. 3 фр.

Пропагатні значки ім. Головного От. С. Петлюри, ріжні, по ціні 10.25 — 28.50 без пер.

Звертатись до бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev. 11, Square de Port-Royal. Paris XIII.

Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш брестольського картону в фарбах, що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

Постаті козаків до витинання
робота маляра-баталіста **Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленні значна книжка. Замовляти в адміністрації
«Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ ТЕОДОР САВУЛА У ВІДНІ

має на складі усі українські книжки, листівки, картини, мапи і укр. товариські значки. На бажання висилає свій великий ілюстрований каталог. Адресуйте:

Ukrainische Buchhandlung Theodor Sawula, Wien I. Riemerg. 2. Autriche.

**Передплачуйте одинокий український
журнал**

К І Н О

присвячений справам кіно-продукції, фото, радіо і театрові.

«К і н о» виходить два рази в місяць об'єму від 12-16 сторін з гарною трибарвною обгорткою. Передплата річно 1.50 ам. дол. Річні передплатники одержать даром всі числа з 1930 року.

Адреса Видавництва «К і н о» — Львів, вул. Бляхарська, ч. 8.

Вийшла нова книжка:

ЕВГЕН МАЛАНЮК

ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО

Третя книга віршів.

Художнє видання з артистичною кольоровою обгорткою роботи

В. Дядинюка.

Набувати: в редакції «Тризуба».

Ціна 10 франків (без пересилки).

ВИЙШЛА НОВА КНИЖКА

проф. О. Шульгина

„Державність чи гайдамаччина“

Вид-во Меч» стор. 48. Ціна — 3 фр.

Набувати в редакції «Тризуба» (42, Rue Denfert Rochereau. Paris V) і в Бібліотеці ім. С. Петлюри (11, Square du Port Royal. Paris 13-e).

Українська Громада в Парижі

влаштовує прилюдний виступ п. Степана Шарая, що втік в 1930 р. з большевицького заслання в Соловках.

Виступ відбудеться 16 травня с. р. в Salle du Musée Social 5, Rue Las Cases. Paris 7-e. Métro Solferino.

Початок о 20.30 веч. Вхід вільний. На покриття видатків — 2 фр.

Рада Громади.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований Вяч. Прокоповичем, буде виходити в 1931 році по старому що-неділі в Парижі при участі тих самих співробітників.

Умови передплати на 1931 рік.

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1-2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris V.

За кордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P. O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: Pl. Filonovic. Horni Cernosice u Prahu, s. 107; П о д є б р а д и — п. інж. М. Вільчек. Ukr. Hosp. Akademie Podebrady. 4) В Польщі — J Lipowski, Podwale 16, m. 15. W a r s z a w a для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipowski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103, Av. A. New York, N. I., U. S. A. 6. В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris(V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус — Комітет. Адміністратор: Іл. Коєнко.

Le Gérant: M-me Perdrizet.